

TALABALARDA AXBOROT ISTE'MOLINING IJTIMOIY-PSIXOLOGIK JIHATLARI

*Andijon davlat universiteti,
Umumiy psixologiya kafedrası professori
Tojiboyeva Gulxumorxon Raxmonjonovna
Andijon davlat universiteti
Psixologiya yo`nalishi 1-bosqich magistranti
Qurbonova Navro'za*

Annotatsiya

Mazkur maqolada talabalarda axborot iste'molining ijtimoiy-psixologik jihatlari o'rganilgan. Axborot texnologiyalarining tez rivojlanishi va uning ta'lim jarayoniga kirib kelishi, talabalar orasida axborot iste'mol qilish madaniyatini shakllantirishni talab qiladi. Axborotning o'zlashtirilishi va uning ijtimoiy-psixologik ta'sirlarini o'rganish, talabalar faoliyatida axborotga bo'lgan munosabatni aniqlash imkonini beradi. Maqolada talabalarning axborot iste'moliga ta'sir etuvchi ijtimoiy omillar, psixologik holat va guruh dinamikasining o'zaro bog'liqligi tahlil qilingan. Shuningdek, axborot iste'molining talabalar o'rtasida kommunikasiyaga va ijtimoiy xulq-atvorga ta'siri ko'rib chiqilgan.

Kalit so'zlar: Axborot iste'moli, talaba, ijtimoiy psixologiya, ta'lim, kommunikatsiya, psixologik ta'sir, guruh dinamikasi, axborot texnologiyalari.

SOCIAL-PSYCHOLOGICAL ASPECTS OF INFORMATION CONSUMPTION AMONG STUDENTS

Abstract

This article explores the social-psychological aspects of information consumption among students. The rapid development of information technologies and their integration into the educational process necessitate the formation of a culture of information consumption among students. Studying the process of information absorption and its social-psychological impacts allows for an understanding of students' attitudes toward information. The article analyzes the social factors, psychological state, and group dynamics influencing information consumption among students. The impact of information consumption on communication and social behavior among students is also discussed.

Keywords: Information consumption, student, social psychology, education, communication, psychological impact, group dynamics, information technology.

СОЦИАЛЬНО-ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ПОТРЕБЛЕНИЯ ИНФОРМАЦИИ СТУДЕНТАМИ

Аннотация

В данной статье рассматриваются социально-психологические аспекты потребления информации студентами. Быстрое развитие информационных технологий и их внедрение в образовательный процесс требует формирования культуры потребления информации среди студентов. Изучение процесса усвоения информации и его социально-психологических последствий позволяет выявить отношения студентов к информации. В статье анализируются социальные факторы, психологическое состояние и групповая динамика, влияющие на потребление информации студентами. Также рассматривается влияние потребления информации на коммуникацию и социальное поведение студентов.

Ключевые слова: Потребление информации, студент, социальная психология, образование, коммуникация, психологическое воздействие, групповая динамика, информационные технологии

Kirish

Hozirgi kunda axborot texnologiyalarining jadal rivojlanishi va internetning hayotimizga chuqur kirib kelishi barcha sohalarda, xususan, ta'lim tizimida tub o'zgarishlarni keltirib chiqarmoqda. Talabalar bu o'zgarishlarning eng faol ishtirokchilaridan biri sifatida, axborot iste'molining yangi shakllari bilan tanishib, ulardan ta'lim jarayonida foydalanmoqdalar. Shu bilan birga, bu jarayonning ijtimoiy-psixologik ta'sirlarini o'rganish muhim ahamiyat kasb etadi. Talabalar axborotni qanday iste'mol qiladilar, bu ularda qanday ijtimoiy va psixologik natijalarga olib keladi – ushbu savollarni tahlil qilish bizga axborot iste'molining ijtimoiy va psixologik jihatlarini chuqurroq tushunishga yordam beradi. Talabalarda axborot iste'molining ijtimoiy-psixologik jihatlari, asosan, ularning psixologik holati, ijtimoiy o'zaro aloqalari va axborot texnologiyalariga bo'lgan munosabati bilan chambarchas bog'liqdir. Axborot texnologiyalarining rivojlanishi va internet tarmog'ining keng tarqalishi, talabalar orasida ma'lumot olish va uni baham ko'rishning yangi shakllarini yaratdi. Shu bilan birga, bu jarayonlarning ijtimoiy-

psixologik ta'sirlarini chuqurroq tahlil qilish zarur. Quyida bu masalaning ayrim qo'shimcha jihatlari ko'rib chiqiladi:

Axborot iste'molining ijtimoiy-psixologik aspektlarini o'rganishda turli psixologik va ijtimoiy modellar qo'llaniladi. Misol uchun, "**Media Richness Theory**" (Media Boylik Nazariyasi) va "**Uses and Gratifications Theory**" (Foydalanuvchilar va Qoniqishlar Nazariyasi) kabi nazariyalar axborot iste'molining talabalar o'rtasidagi ijtimoiy ta'sirlarni tushunishga yordam beradi. Ushbu nazariyalar shuni ko'rsatadiki, talabalarning axborot iste'mol qilishda motivlari va ehtiyojlari turlicha bo'lib, bu ularning ijtimoiy aloqalarini va psixologik holatini shakllantiradi.

Axborot texnologiyalarining ta'lim jarayonida keng qo'llanilishi talabalar o'rtasida axborot iste'molining yangi shakllarini yuzaga keltirmoqda. Masalan, onlayn kurslar, interaktiv ta'lim materiallari va ijtimoiy tarmoqlar orqali axborot almashish talabalar o'rtasida ta'lim samaradorligini oshirishga yordam beradi. Biroq, bu jarayonning salbiy jihatlari ham mavjud. Tezkor axborot oqimlari va qisqa muddatli diqqatni jamlashning kamayishi talabalar uchun stress va bezovtalikka olib kelishi mumkin.

Axborot iste'moli ijtimoiy tarmoqlar va boshqa onlayn platformalar orqali amalga oshirilishi talabalarning ijtimoiy aloqalarini rivojlantiradi. Ijtimoiy tarmoqlar talabalar uchun yangiliklarni olish, fikr almashish va boshqa talabalar bilan bog'lanish imkoniyatini taqdim etadi. Shu bilan birga, ijtimoiy tarmoqlar orqali noto'g'ri yoki yolg'on axborotlar tarqalishi, "fake news" fenomeni, talabalar o'rtasida ijtimoiy xulq-atvorni salbiy tomondan ta'sir qilishi mumkin.

Talabalar o'rtasida axborot iste'molining psixologik ta'sirlarini o'rganish ham muhimdir. Ma'lumki, axborotning miqdori ortib borishi talabalarda ma'lumotni qabul qilishda qiyinchiliklarni keltirib chiqaradi. Shuningdek, ijtimoiy tarmoqlarda doimiy faoliyat talabalar uchun psixologik stressni kuchaytirishi, ularning diqqatini jamlash qobiliyatini kamaytirishi mumkin. Shu bilan birga, doimiy onlayn kommunikatsiya talabalar o'rtasida o'zaro ishonchni oshirishi va ijtimoiy aloqalarni kuchaytirishi mumkin.

Axborot iste'molining ijtimoiy xulq-atvor va munosabatlar o'rtasidagi aloqalarni o'rganish, talabalar o'rtasida axborot almashishning ijtimoiy roli va ta'sirini aniqlashga imkon beradi. Axborot almashish, to'g'ri va noto'g'ri axborotlarning ta'siri talabalar o'rtasida kommunikatsiya va xulq-atvorni shakllantiradi. Ijtimoiy tarmoqlarda axborotning tez tarqalishi, talabalarning o'zlarini qanday tutishlari va boshqalar bilan qanday muloqot qilishlarini belgilaydi.

Axborot iste'molining psixologik va fiziologik ta'sirlari talabalar sog'lig'iga ham ta'sir ko'rsatishi mumkin. Uzluksiz axborot oqimiga duchor bo'lgan talabalar stress, o'zini izolyatsiya qilish, uyqu buzilishlari va boshqa salbiy psixologik holatlarni boshdan kechirishlari mumkin. Shu bilan birga, to'g'ri va foydali axborot iste'mol qilish talabalarga ruhiy barqarorlik va yaxshi kayfiyatni saqlashda yordam beradi.

Ushbu masalani o'rganish uchun bir nechta metodologiyalar qo'llaniladi, masalan:

- **Kvantitativ tadqiqotlar:** So'rovlar, anketalar yordamida talabalar o'rtasida axborot iste'molining ko'rsatkichlarini va ijtimoiy-psixologik ta'sirlarni o'lchash.
- **Sifatli tadqiqotlar:** Intervyular, fokus-guruhlar va ochiq savollar orqali talabalar o'rtasida axborot iste'molining turli ijtimoiy va psixologik aspektlarini o'rganish.
- **Eksperimental tadqiqotlar:** Talabalar guruhlariga axborot iste'molining turli shakllarini taklif qilib, ularning psixologik va ijtimoiy javoblarini o'lchash.

Xulosa

Talabalarda axborot iste'molining ijtimoiy-psixologik jihatlari ta'lim jarayonida muhim ahamiyatga ega. Ushbu masalani chuqurroq o'rganish, talabalar o'rtasida axborot iste'molining ijtimoiy va psixologik natijalarini aniqlashga yordam beradi. Axborot iste'moli, ta'lim samaradorligi va talabalar o'rtasidagi ijtimoiy aloqalarni shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Shu bilan birga, axborot iste'molining salbiy ta'sirlarini minimallashtirish uchun yangi metodlar va yondashuvlar ishlab chiqish zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Qodirov, A., & Jumaev, S. (2022). Axborot texnologiyalari va ta'lim tizimidagi yangiliklar. Tashkent: Akademnashr.
2. Muminov, R. (2021). Talabalarda axborot iste'molining psixologik ta'siri. *Journal of Educational Psychology*, 12(3), 45-52.
3. Arslonov, K., & Karimov, J. (2020). Ijtimoiy psixologiya va axborot almashish: O'zbekiston talabalari misolida. *Journal of Social Sciences*, 8(5), 112-118.
4. Tojiboyeva G., Shobdurahimova U. O 'QITUVCHI FAOLIYATIDA MULOQOT MADANIYATI, UNI BAHOLASH MEXANIZMI VA PSIXOLOGIYASI //Архив научных исследований. – 2022. – Т. 2. – №. 1.
5. TOJIBOYEVA G. TA'LIMDAGI DESTRUKTIV NIZOLARNI KONSTRUKTIV BOSHQARISH PSIXOLOGIYASI //News of UzMU journal. – 2024. – Т. 1. – №. 1.1. 1. – С. 162-166.
6. Raxmonjonovna T. G. NIZOLARNI YENGIB O 'TISHNING PSIXOLOGIK O 'ZIGA XOSLIGI //TADQIQOTLAR. UZ. – 2024. – Т. 30. – №. 1. – С. 205-210.

7. Таджибаева Г. Р. ПРИЧИНЫ И ПУТИ РАЗРЕШЕНИЯ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ КОНФЛИКТОВ В ВЫСШЕМ УЧЕБНОМ ЗАВЕДЕНИИ //ИННОВАЦИИ В ПЕДАГОГИКЕ И ПСИХОЛОГИИ. – 2021. – Т. 4. – №. 3.
8. Rahmonjonovna T. G., Abdullo o'g'li A. M. МАКТАВ ТА'LIMIDA NIZOLARNI BOSHQARISHNING KONSTRUKTIV OMILLARI //TADQIQOTLAR. UZ. – 2024. – Т. 49. – №. 2. – С. 193-196.
9. Rahmonjonovna T. G. et al. МАКТАВ PSIXOLOGINING NIZOLI VAZIYATLARDAGI PSIXOPROFILAKTIK FAOLIYATINING IJTIMOIIY-PSIXOLOGIK OMILLARI //ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ. – 2024. – Т. 57. – №. 1. – С. 22-25.
10. Rahmonjonovna T. G., Ismoiljon o'g'li M. I. TALABALARDA BAXTLI OILAVIY HAYOT HAQIDAGI TASAVVURLAR VA OILA MUSTANKAMLIGI //Лучшие интеллектуальные исследования. – 2024. – Т. 34. – №. 1. – С. 165-169.
11. Tojiboyeva G. SHAXSLARARO NIZOLARNI BARTARAF ETISHNING IJTIMOIIY-PSIXOLOGIK JIHATLARI //Universal xalqaro ilmiy jurnal. – 2024. – Т. 1. – №. 4. – С. 13-17.
12. Tojiboyeva G. R. Development of the skill of calligraphic writing as a professional competence in a future primary school teacher //Galaxy International Interdisciplinary Research Journal. – 2022. – Т. 10. – №. 12. – С. 830-835.
13. Gulhumorxon T., Muazzam R. МАКТАВГАЧА ТА'LIM MUASSASADA AMALIYOTCHI PSIXOLOG XIZMATI VA FAOLIYATI //Yosh Tadqiqotchi Jurnal. – 2022. – Т. 1. – №. 2. – С. 363-366.
14. Tojiboyeva G. R. et al. BOSHQARUVDA NIZOLI VAZIYATLAR PSIXALOGIYASI //Journal of new century innovations. – 2022. – Т. 16. – №. 1. – С. 118-119.
15. Tojiboyeva G. R. et al. TURLI RAHBARLIK USLUBLARINING PSIXOLOGIK TAVSIFI //Journal of new century innovations. – 2022. – Т. 16. – №. 1. – С. 114-117.
16. Rahmanzhanovna T. G. SOCIO-PSYCHOLOGICAL FEATURES OF CONFLICT SITUATIONS IN THE TEACHING STAFF //World Bulletin of Social Sciences. – 2024. – Т. 31. – С. 30-32.